

Сергій Рудько
Острог (Україна)

ПОСТАТЬ М.П. ВАСИЛЕНКА В ПУБЛІКАЦІЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Значний інтерес до постаті одного з чільних українських політиків доби Української революції та знаного історика українського права є характерною рисою українських діаспорних авторів післявоєнного періоду.

На сьогодні кількість публікацій із цієї проблематики налічує більше тридцяти праць, у яких висвітлено життя, суспільно-політичну та наукову діяльність М. Василенка. Всі дослідження можна поділити на такі групи: праці загального характеру, статті про наукову діяльність вченого, роботи, які побіжно змальовують постать М. Василенка, публікації мемуарного характеру.

Насамперед слід згадати праці дослідників, які входили до найближчого оточення науковця в часи його роботи в УАН–ВУАН: Н. Полонської–Василенко, Я. Падоха, Л. Окиншевича та В. Гришка. Саме їм належить значна частина загальних статей про М. Василенка.

Найбільше публікацій у діаспорній періодиці про Миколу Прокоповича зроблено його дружиною, відомим істориком Н. Полонською–Василенко. У часописах «ЗНТШ» (Париж), «Віра і культура», «Український історик», «Голос державника», «Україна» (Париж), «Український історик», «Визвольний шлях» вона подає багато відомостей про особистість М. Василенка, його наукову, редакторську й суспільно-політичну діяльність.

Невеликі за обсягом статті В. Гришка в журналі «Батьківщина» та Л. Окиншевича у «Правничому віснику» цінні передусім тим, що в їхній основі лежать спогади науковців, колишніх учнів та співробітників М. Василенка у ВУАН у 1920-і рр.

У статті відомого дослідника українського права Я. Падоха «Микола Василенко – історик і будівничий української державності (у 125-річчя його народження)» акцентовано на фактах про наукову та політичну діяльність М. Василенка.

Принагідно згадано про постать М. Василенка у працях науковців, які присвячено життю й діяльності вчених та суспільно-політичних діячів, що свого часу з ним співпрацювали. До прикладу, про співпрацю М. Василенка з іншим відомим істориком В. Модзалевським у статті в «Українському історику» розповів О. Оглоблин. До 100-річчя від дня народження М. Василенка в «Українському історику» було опубліковано низку матеріалів про нього.

В опублікованих у Канаді працях Д. Соловея розглянуто участь М. Василенка в кадетській партії та діяльність в уряді П. Скоропадського.

Інформацію про діяльність М. Василенка на посадах голови Київської шкільної округи навесні 1917 р., а також міністра освіти Української Держави можна почерпнути зі статті Р. Млиновецького, що її вміщено в канадському «Альманасі «Гомону України».

Дуже корисними для вивчення суспільно-політичної діяльності М. Василенка є мемуари. Уривки зі спогадів самого вченого, надруковані в «Українському історику» (1988–1990) під назвою «Мое життя», висвітлюють його дитячі й юнацькі роки. У двох мемуарних статтях за назвами «Два тижні в Лук'янівській в'язниці» та «Історія мого приват-доцента» йдеться про обставини формування антиурядових та антимонархічних поглядів М. Василенка.

Іншу частину мемуарної літератури, опублікованої за межами України, становлять спогади вчених, громадських та політичних діячів, які працювали з М. Василенком в наукових, політичних і державних структурах. До таких слід зарахувати мемуари його дружини Н. Полонської-Василенко, відомого історика Л. Окиншевича, гетьмана П. Скоропадського та міністра закордонних справ Української Держави Д. Дорошенка.

Саме вчені діаспори та суспільно-політичні діячі своїми публікаціями заклали основу для неупередженого та ґрунтовного дослід-

дження науково-педагогічної й суспільно-політичної діяльності М. Василенка у світлі сучасної української історіографії.

Список основних джерел та літератури:

1. Вороненко В. Микола Прокопович Василенко / В. Вороненко, Л. Кістерська, Л. Матвеева, І. Усенко. – К. : Наукова думка, 1991.
2. Рудько С. Висвітлення суспільно-політичної діяльності М.П. Василенка в публікаціях української діаспори / С. Рудько // Записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Історія. – Острог, 2010. – Вип.15.
3. Рудько С. Суспільно-політична діяльність Миколи Василенка : Дис... канд. іст. наук / С. Рудько. – Львів., 2007.